فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق) تابستان ۱۴۰۴ ۲۲(۲) ۱۲۴-۸۲

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه ی اصلی وب سایت مجله:
www.jqe.scu.ac.ir
شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷
شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

سرریز فضایی تمرکززدایی مالی بر رفاه اجتماعی در استان های ایران طی سال های ۱۳۸۵-۱۳۹۷ رویکرد: اقتصاد سنجی فضایی

مریم خداوردی سامان *، شیوا علیزاده**، وحید شقاقی شهری

* دکتری اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه لرستان، لرستان، ایران.
ایمیل: samanimaryam74@yahoo.com

** دکتری اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه لرستان، لرستان، ایران. (نویسنده مسئول)
ایمیل: alizade.2015@yahoo.com
0000-0002-0605-9244

آدرس پستی: خرم آباد خیابان مطهری کوچه نوری کرمانشاهی ، کد پستی ٦٤٨١ ٦٨١٣٨٥ .

*** استادیار گروه اقتصاد، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
ایمیل: vahidshaghaghi@yahoo.com

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۷ خرداد ۱۴۰۱ تاریخ بازنگری: ۱ دی ۱۴۰۱ تاریخ پذیرش: ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۲	D60، G38، C21، Z11، E24،	رفاه اجتماعی، تمرکززدایی مالی، اقتصادسنجی فضایی، نرخ باسوادی، شاخص فلاکت

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.
تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌کند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافعی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:
خداوردی سامانی، مریم.، علیزاده، شیوا و شقاقی شهری، وحید، (۱۴۰۴). سرریز فضایی تمرکززدایی مالی بر رفاه اجتماعی در استان‌های ایران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۷ رویکرد: اقتصاد سنجی فضایی، فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد مقداری، بررسی های اقتصادی سابق)، ۲۲(۲)، ۱۲۴-۸۲.

10.22055/jqe.2023.40959.2490

© 2025 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

چکیده گسترده

معرفی:

بهبود رفاه اجتماعی در جهان همچنان یک اولویت اصلی در دستور کار توسعه جهانی است، زیرا سیاست گذاران و شرکای توسعه بین المللی در سراسر جهان تلاش می کنند تا سال ۲۰۳۰ اهداف توسعه پایدار را برآورده سازند. (اوگونی و همکاران ۲۰۱۶). از آنجایی هزینه‌های عمومی یک منطقه می‌تواند بر مناطق مجاور تأثیر بگذارد و سرریزهای فضایی ممکن است مساله سواری رایگان را افزایش دهند.

در دهه‌های اخیر استفاده از کلمه تمرکززدایی بسیار رایج شده است. تمرکززدایی مالی به معنی انتقال قدرت تصمیم گیری نسبت به ترکیب مخارج و درآمدها از دولت مرکزی به دولت‌های محلی می‌باشد در بحث تمرکززدایی مالی، دو تفکر یا جریان، تحت عنوان نسل های اول و دوم تمرکززدایی مالی وجود دارد. عقیده رایج جریان اول یا نظریه کلاسیک تمرکززدایی این است که دولت‌های منطقه و محلی درک بهتری از نیازها اساسی و دانش بیشتری در شناسایی موارد شکست بازار و ترجیحات عمومی، کالاهای عمومی مناطق دارند و ازاین رو تولید و عرضه کالاهای عمومی توسط دولت‌های محلی بسیار مؤثرتر از یک دولت انجام می دهند که سطح رفاه بالاتری را به ارمغان می آورد و رفاه اجتماعی را بهتر از دولت مرکزی بهینه می سازد. (اندر[1]، ۲۰۲۰).

[1] Arends

متدولوژی:

این پژوهش به بررسی سرریز فضایی سیاست تمرکززدایی مالی بر رفاه اجتماعی پرداخته می شود .برای بررسی این موضوع از روش سنجی فضایی در دوره زماني ۱۳۸۵-۱۳۹۷در استان‌های کشور استفاده می‌شود.

یافته‌ها:

برآورد مدل *sac*

	مدل۱ (تمرکززدایی درآمدی)			مدل۲ (تمرکززدایی مخارجی)		
Variable	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم
	۰/۰۳۹	۰/۰۳۷	۰/۰۱۳۴	-	-	-
lfder	(۰/۰۳۳)	(۰/۰۳۷)	(۰/۰۰)	-	-	-
	[۳/۰۳]	[۲/۶۷]	[۲/۱۸]	-	-	-
	-			۴۹/۵۳	۴۸/۱۵۶	۱/۳۷۹
Lfdex	-			(۰/۰۰۱)	(۰/۰۵۳)	(۰/۰۰)
	-			[۴/۲۱]	[۲/۲۱]	[۲/۱۶]
	-	-	-	-۲۴/۷۶	-۰/۶۸	-۲۴/۰۷۶
$Lfdex^2$	-	-	-	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)
	-۰/۰۳۱	-۰/۰۳۰	-۰/۰۰۱۱	-۰/۰۳۵	-۰/۰۳۴	-۰/۰۰۰۹
Lf	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)
	[-۳/۳۸]	[-۲/۳۸]	[-۳/۱۵]	[-۲/۲۴]	[-۳/۲]	[-۳/۱۵]
	۰/۴۵	۰/۰۱۵۹	۰/۴۳۴۵	۰/۵۵	۰/۱۵۳۰	۰/۵۳۴
lurbn	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰۴)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)
linc	۱/۰۴۸	۱/۰۱۱	۰/۰۳۷	۱/۰۳۴	۱/۰۰۵۵	۰/۰۲۸
	(۰/۰۰۳)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰۳)	(۰/۰۰)	(۰/۰۰)
	۰/۳۳۳	۰/۳۲۱۳	۰/۰۱۱۷۹	۰/۴۸	۰/۴۷۱	۰/۱۳۵
ledj	(۰/۰۰)	(۰/۸۷۶)	(۰/۰۱)	(۰/۴۱)	(۰/۴۵)	(۰/۸۴)

نتیجه:

نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که با افزایش تمرکززدایی می‌توانند رفاه اجتماعی خود را بهبود دهند؛به‌بیان‌دیگر تمرکززدایی مالی بیش‌ازحد بهینه تأثیری معکوس بر رفاه اجتماعی خواهد داشت.

Reference

Abounoori, E., & Kashefi, A. (2018). Economic growth of Iranian provinces. *Macroeconomics Research Letter, 13*(25), 154–180. https://doi.org/10.22080/iejm.2018.2038 (in Persian)

Adam, A., Mantos, D., Delis, P., & Kamas, K. (2012). Fiscal decentralization and public sector efficiency: Evidence from OECD countries. *Economics of Governance, 23*(2), 32–121.

Agan, Y., Sevinc, E., & Orhan, M. (2016). Impact of main macroeconomic indicators on happiness. *European Journal of Economic and Political Studies, 2*(2), 13–21.

Ahlburg, D. A., Kelley, A. C., & Mason, K. O. (1996). *The impact of population growth on well-being in developing countries*. Springer Science & Business Media.

Ahmad, I. (2016). Assessing the effects of fiscal decentralization on the education sector: A cross-country analysis. *The Lahore Journal of Economics, 21*(2), 53–82.

Ahmadi, M., & Alikhan Gorgani, R. (2021). The vertical balance, financial decentralization, and regional development in Iran's provinces. *The Economic Research, 21*(1), 147–182. Retrieved from http://ecor.modares.ac.ir/article-18-43352-en.html (in Persian)

Ahmadvand, N. , Alizadeh, M. , fotros, M. H. and Delfan, M. (2025). The Role of Business Cycles in the Impact of Government Social and Cultural Expenditures on Social Welfare (NARDL Approach). *Quarterly Journal of Quantitative Economics*

(JQE), *21*(4), 122-162. doi: 10.22055/jqe.2022.38986.2429 (in Persian).

Alizade, S., Alizadeh, M., Shaghaghi Shahri, V., & Delfan, M. (2020). Spatial analysis of the effect of financial decentralization on poverty: Study of the country's provinces. *Quarterly Journal of Applied Theories of Economics*, *7*(3), 185–214. https://doi.org/10.22034/ecoj.2020.12232 (in Persian)

Arends, H. (2020). The dangers of fiscal decentralization and public service delivery: A review of arguments. *Politische Vierteljahresschrift*, *61*(3), 599–622.

Arrow, K. J. (1969). The organization of economic activity: Issues. In *The analysis and evaluation of public expenditures: The PPB system* (Pt. 1).

Asgari, A., & Akbari, N. (2001). Spatial econometrics methodology: Theory and application. *Isfahan University Journal*, *12*, 93–122. (in Persian)

Bahl, R., & Bird, R. M. (2018). *Fiscal decentralization and local finance in developing countries*. Edward Elgar Publishing.

Bajelan, A. A., Karimi Potanlar, S., & Jafari Samimi, A. (2017). The effect of fiscal decentralization on inflation in Iran: An application of panel smooth transition regression model. *Journal of Econometric Modelling*, *2*(1), 9–32. https://doi.org/10.22075/jem.2017.2652 (in Persian)

Bardhan, P., & Mookherjee, D. (2006). Decentralisation and accountability in infrastructure delivery in developing countries. *The Economic Journal*, *116*(508), 101–127.

Bayoh, I., Irwin, E. G., & Haab, T. (2006). Determinants of residential location choice: How important are local public goods in attracting homeowners to central city locations? *Journal of Regional Science*, *46*(1), 97–120.

Bird, R. M., & Vaillancourt, F. (2006). Introduction and summary. In R. M. Bird & F. Vaillancourt (Eds.), *Perspectives on fiscal federalism*. Washington, DC: World Bank.

Brennan, G., & Buchanan, J. M. (1980). *The power to tax: Analytic foundations of a fiscal constitution*. Cambridge University Press.

Canare, T. (2021). Decentralization and welfare: Theory and an empirical analysis using Philippine data. *Public Sector Economics*, *45*(1), 93–123.

Cafaie, M., & Mehdizadeh Dehkordi, A. (2013). The impact of price changes on household welfare. *Journal of Economics and Modeling*, *4*(14–15), 75–96. (in Persian)

Casey, T., & Castello, D. (2015). Local government and public service performance: Evidence from European regions. *Regional Studies, 49*(8), 1272–1285.

Central Bank of Iran. (2019). *Annual macroeconomic statistics of Iran 1385–1397*. Retrieved from https://www.cbi.ir (in Persian)

Chete, L. N. (2002). Fiscal decentralization and macroeconomic management in Nigeria. *African Development Review*, *14*(2), 216–234.

Dadgar, Y., & Nazari, M. (2011). The effect of financial decentralization on economic growth in Iran. *Journal of Economic Research*, *46*(1), 1–24. (in Persian)

Davoodyan, M., & Amini, A. (2018). The impact of fiscal decentralization on income distribution: Evidence from Iran's provinces. *Quarterly Journal of Applied Theories of Economics*, *5*(4), 1–26. (in Persian)

De Mello, L. R. (2000). Fiscal decentralization and intergovernmental fiscal relations: A cross-country analysis. *World Development*, *28*(2), 365–380.

Dollar, D., & Kraay, A. (2002). Growth is good for the poor. *Journal of Economic Growth, 7*(3), 195–225.

Ebel, R. D., & Yilmaz, S. (2002). On the measurement and impact of fiscal decentralization. *World Bank Policy Research Working Paper* No. 2809.

Ezati Shourgholi, J., & Khodavaisi, A. (2019). The effect of exchange rate pass-through on inflation in Iran: NARDL approach. *Journal of Monetary and Banking Research, 12*(35), 27–58. (in Persian)

Farhadi, M., & Azizkhani, M. (2015). The effects of fiscal decentralization and corruption on economic growth: Evidence from OECD countries. *Public Choice, 162*(3), 517–542.

Farzanegan, M. R., & Lessmann, C. (2013). Fiscal decentralization and provincial disparities: Evidence from Iran. *Journal of Development Studies, 49*(4), 546–563.

Fotros, M. H., & Zanganeh, H. (2006). Fiscal federalism and decentralization: An economic analysis. *Journal of Economic Essays, 3*(5), 1–34. (in Persian)

Friedman, M. (1991). Market mechanisms and central economic planning. *Cato Journal, 11*(2), 37–50.

Gemmell, N., Kneller, R., & Sanz, I. (2013). Fiscal decentralization and economic growth: Spending versus revenue decentralization. *Economic Inquiry, 51*(4), 1915–1931.

Geys, B., & Moesen, W. (2009). The determinants of local public expenditures: A meta-analysis. *Public Choice, 138*(3), 329–355.

Hadizadeh Moghadam, A., & Shaghaghi Shahri, V. (2018). The effect of fiscal decentralization on economic growth of Iran's provinces. *Journal of Economic Growth and Development Research, 8*(32), 127–146. (in Persian)

Haidar, J. I. (2012). Fiscal policy and economic growth: Empirical evidence from OECD countries. *Economics Letters, 117*(1), 15–18.

Hosseini, M., & Pazhouyan, J. (2017). The effect of fiscal decentralization on unemployment rate in Iran's provinces: A panel data approach. *Journal of Macroeconomics Research Letter, 12*(24), 221–242. (in Persian)

Hulme, D., & Shepherd, A. (2003). Conceptualizing chronic poverty. *World Development, 31*(3), 403–423.

Jalil, A., & Feridun, M. (2011). Government size and economic growth in China: An empirical investigation. *Applied Economics, 43*(2), 234–243.

Izadi, M. , Shakeri Hosein Abad, A. , A. Milani, M. & Mohammadi,, T. (2023). The Formation of Bubble Price in the Stock Market and Its effect on the Iran Business Cycles. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE), 20*(2), 72-99. doi: 10.22055/jqe.2021.37190.2371 (in Persian).

Kargar, B., & Asadian, M. (2019). The spatial effects of infrastructure development on regional inequality in Iran. *Journal of Spatial Economic Research, 6*(1), 155–178. (in Persian)

Khodaparast Shirazi, J., & Esmaili, M. (2020). The spatial spillover effects of economic growth in Iran's provinces. *Journal of Economic Spatial Analysis, 8*(2), 1–26. (in Persian)

Kis-Katos, K., & Sjahrir, B. S. (2017). The impact of fiscal and political decentralization on local public investment in Indonesia. *Journal of Comparative Economics, 45*(2), 344–365.

Lessmann, C. (2012). Regional inequality and decentralization—An empirical analysis. *Environment and Planning A, 44*(6), 1363–1388.

Lotfi, S., & Bayati Khatibi, M. (2016). Measurement and analysis of social welfare inequality in Iran's provinces. *Journal of Social Welfare Quarterly, 16*(61), 27–54. (in Persian)

Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (1989). *Public finance in theory and practice*. McGraw-Hill.

Oates, W. E. (1999). An essay on fiscal federalism. *Journal of Economic Literature, 37*(3), 1120–1149.

Qorbaninejad, R., & Farahani, Y. (2017). The impact of fiscal decentralization on income inequality in Iran's provinces: Spatial econometrics approach. *Journal of Economic Research, 52*(4), 49–78. (in Persian)

Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2010). Does decentralization matter for regional disparities? A cross-country analysis. *Journal of Economic Geography, 10*(5), 619–644.

Shah, A. (2004). Fiscal decentralization in developing and transition economies: Progress, problems, and the promise. *World Bank Policy Research Working Paper* No. 3282.

Shah, A. (2006). A practitioner's guide to intergovernmental fiscal transfers. In R. M. Bird & F. Vaillancourt (Eds.), *Perspectives on fiscal federalism* (pp. 215–249). Washington, DC: World Bank. Shaghaghi Shahri, V., Delfan, M., & Alizadeh, M. (2021). The effect of fiscal decentralization on social welfare with the role of income inequality in Iran's provinces. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE), 18*(3), 1–30. (in Persian)

Tiebout, C. M. (1956). A pure theory of local expenditures. *Journal of Political Economy, 64*(5), 416–424.